

NÜFUS POLİTİKALARI

Sınırları belli bir alanda, belli bir süre içinde yaşayan insan sayısına “nüfus” denir. Bir yerde nüfus 1) Doğumlarla (doğal) 2) Göçlerle (gerçek) artar.

Demografi: Nüfus bilimi

Demografik yatırım: Nüfusa yönelik yapılan yatırımlar (okul, hastane, yol köprü vs)

Çocuk nüfus: 0-15 yaş **Genç nüfus:** 15-65 **Yaşlı nüfus:** 65 yaş üstü

Bağımlı nüfus: Çocuk ve 65 yaş üstü nüfus

Çalışan (aktif, faal) nüfus: 15-65 yaş grubu

Nüfusun artışı üzerinde; Doğumların artması, Ortalama ömrün uzaması, Devlet politikaları, Sağlık(tıp) ve beslenme şartlarının iyileşmesi, Yaşam standardının yükselmesi, Gelenekler ve dini inançlar etkili olmuştur.

3 tür Nüfus Politikası vardır:

1. Nüfusu artırmaya yönelik politikalar (Almanya, Japonya)
2. Nüfusu azaltmaya yönelik politikalar (Hindistan, Çin)
3. Nüfusun niteliğini iyileştirmeye yönelik politikalar (Türkiye)

Azaltmaya Yönelik Politikalar

- ✓ Az gelişmiş Ülkeler uygular.
- ✓ Evlenme yaşının yükseltilmesi
- ✓ Çok çocuklu ailelerin ek vergiler getirilmesi, para cezaları verilmesi.
- ✓ Gebelik önleyici ilaçların ücretsiz şekilde dağıtılması.
- ✓ Çocuk sayısına sınırlama getirilmesi.
- ✓ Çocuk sahibi olmayan yaşlıların bakımının devlet tarafından yapılması.

Arttırmaya Yönelik Politikalar

- ✓ Gelişmiş Ülkeler uygular.
- ✓ Evlenme yaşının düşürülmesi.
- ✓ Göç almanın kolaylaştırılması.
- ✓ Doğum yapan kadınlara uzun süreli ve ücretli izin verilmesi.
- ✓ Çocukların masraflarının devlet tarafından karşılanması.
- ✓ Çok çocuklu ailelerin vergiden muaf tutulması, vergi kolaylığı sağlanması.

Çin 1974 öncesine kadar nüfus arttırıcı politika izlerken 1974 sonrası tek çocuk politikasına geçmiş ve 2015 sonrası tekrar arttırıcı politika izlemeye başlamıştır.

Endonezya 1970lere kadar nüfusunu arttırmaya çalışırken 1970 sonrası nüfusu azaltma yönünde politikalar uygulamıştır.

Japonya 2. Dünya savaşıdan sonra nüfusunu arttırmaya çalışmış 1990 sonrası ise azaltma yönünde politikalar uygulamıştır.

Rusya ikinci dünya savaşıdan sonra üretim ve savunma için nüfusunu arttırmaya yönelik politika izlemiştir. Fakat günümüzde nüfus artış hızı sürekli düşmektedir.

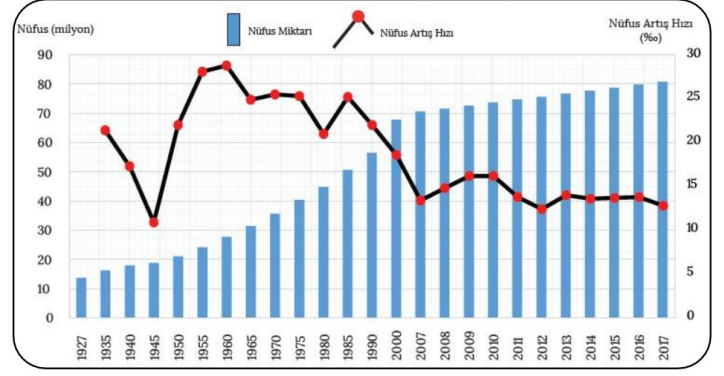
Türkiye'nin Nüfus Politikaları

1923-1965 yılları arasında nüfusu **arttırmaya yönelik** politikalar izlemiştir. Çok çocuklu ailelere vergi muafiyeti getirilmiş. 6 + çocuklu ailelere para ve madalya verilmiş. Evlenme yaşı düşürülmüş. Kürtaj yasaklanmış.

1965-1980 nüfus artış hızını **azaltıcı politikalar** izlemiştir. Nüfus Planlaması Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Evlenme yaşı yükseltilmiştir. Dış göçler teşvik edilmiştir.

1980-2005 Nüfusun **niteliği ve niceliğini artırıcı** politikalar izlemiştir. Nüfusun eğitim, sağlık, beslenme vb. koşullarının iyileştirilmesi.

2005 Sonra artırıcı politika izlemiştir. Çalışan anneye izin konusunda düzenlemeler. Bakıcı desteği yönünde düzenlemeler.

- Cumhuriyet tarihinde ilk nüfus sayımı 1927 yılında yapılmıştır.
- 1945 yılında yaşanan düşmenin nedeni 2. Dünya savaşıdır. Savaşın son bulmasıyla beraber 1955-60 lara kadar nüfus artış hızı artmıştır.
- 1980 yılında küçük düşüşün nedeni 1980 darbesidir.
- 1985-2007 yılları arasında nüfus artış hızı düzenli olarak düşmüştür. Bunun nedeni eğitim seviyesinin artması, kadınların iş hayatına girmesidir.
- 2020 yılı sonrasındaki ani düşüş Covid hastalığının etkileri olmuştur.

YERLEŞMELER

Genel olarak yerleşmeler kırsal yerleşmeleri ve kent yerleşmeleri olarak 2'ye ayrılır.

Şehir Yerleşmeleri

- Sanayi, ticaret ön plandadır.
- Nüfusu 10.000 üstünde olan yerlerdir.
- Genelde göç alan yerlerdir. Mesken ve mesken kat sayısı fazladır.
- Devlet binaları yoğun olarak bulunur.

Fonksiyonlarına Göre Şehirler:

- Tarım Şehirleri: Konya, Erzurum, Edirne...
- Sanayi Şehirleri: Ereğli, Karabük, Kırıkkale...
- Ticaret ve Liman Şehirleri: İstanbul, İzmir, Mersin, Samsun...
- Turizm Şehirleri: Antalya, Bodrum, Fethiye...
- Maden Şehirleri: Zonguldak, Soma, Batman...
- Ulaşım Şehirleri: Afyon, Bolu, Gaziantep...
- İdari Şehir: Ankara
- Eğitim ve Kültür Şehirleri: İstanbul, Eskişehir...

Hinterland: Bir limanın iç kesimlerle olan bağlantısıdır. Yer şekillerinin engebeli olduğu yerlerde limanların iç bölgelerle bağlantısı zayıf, dolayısıyla hinterlandı dardır. Örneğin, Rize.

Yer şekillerinin sade olduğu ulaşımın geliştiği yerlerde limanların hinterlandı geniştir. İstanbul, İzmir, Samsun, Mersin...

Bunların dışında, Çeşme, İzmir, Kuşadası, Fethiye, Bodrum, Marmaris, Antalya ve Alanya'da bulunan yat limanları turizme hizmet eden limanlardır.

Not: Sinop doğal bir limana sahip olmasına rağmen, limanın hinterlandı geniş olmadığı için gelişmemiştir.

KIRSAL YERLEŞME: Genelde tarım ve hayvancılıkla uğraşan, nüfusu az olan yerleşmelerdir.

a) Dağınık yerleşme: Evler birbirinden uzakta yapılmıştır. Bu tip yerleşmeler arazinin dağlık ve engebeli, su kaynaklarının fazla olduğu yerlerde (Karadeniz ve Akdeniz bölgeleri, Doğu Anadolu'nun bazı kesimleri) görülür.

b) Toplu yerleşme: Evler birbirine çok yakın hatta bitişik durumda olabilir. Bu tip yerleşmeler, arazinin engebesiz, su kaynaklarının az olduğu yerlerde (İç Anadolu, Güneydoğu Anadolu) görülür.

KIRSAL KESİMDE MESKEN TİPLERİ

Mesken "ev" demektir. Kırsal kesimlerde mesken tipleri üzerinde etkili olan faktörler; iklim şartları, bölgede kolaylıkla bulunan yapı malzemesi, bitki örtüsü, arazi yapısı(kayaçlar) ve gelir düzeyidir.

Not: Kırsal kesimde genel olarak mesken tipleri üzerinde **doğal şartların** etkisi vardır.

1) Ahşap (ağaç) evler: Bitki örtüsünün orman olduğu bölgelerde (Karadeniz kıyıları) görülür.

2) Taş evler: Özellikle Akdeniz, Ege ve Doğu Anadolu bölgelerinde görülür.

3) Toprak(Kerpiç) evler: Kurak ve yarı kurak iklim bölgelerinde (İç ve Güneydoğu Anadolu) görülür.

KIRSAL YERLEŞME TİPLERİ

1) Köy altı yerleşmeleri: Köyden küçük olup köy yakınlarında kurulan, geçici ya da kalıcı olarak kullanılan küçük yerleşmelerdir.

a) Kom: Doğu Anadolu'da hayvancılık yapılan geçici yerleşmelerdir.

b) Mezra: Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu'da tarım ve hayvancılık yapılır.

c) Yayla: Karadeniz ve Doğu Anadolu'da hayvancılık yapmak, Akdeniz Bölgesinde ise daha çok sıcaklardan korunmak amacıyla çıkılan yüksek yerlerdir.

d) Oba: Toroslar(Akdeniz) ve Ege'de hayvancılık yapan göçerlerin, yaylaya çıkarken kullandıkları, genelde çadırlardan oluşan geçici yerleşmelerdir.

e) Divan: Batı Karadeniz'de(Samsun, Sinop, Kastamonu, Bolu) tarım ve hayvancılık yapılan birbirinden dağınık mahallelerdir.

f) Dalyan: Ege kıyılarında balıkçılık yapılan yerlerde balıkçı kulübelerinden oluşan yerleşmelerdir.

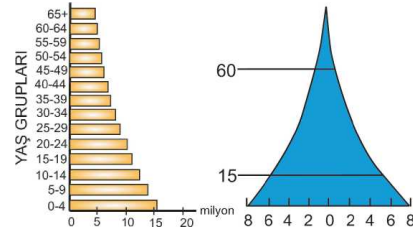
g) Çiftlik: Nüfusu kalabalık şehirlere yakın yerlerde kurulan, modern tarım ve hayvancılığın yapıldığı yerleşmelerdir

2) Mahalle:

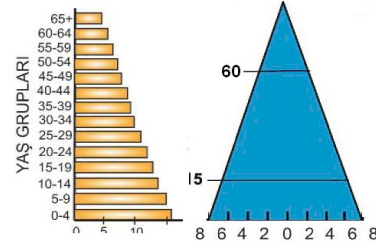
3) Köy: Nüfusu 2000'den az olan yerleşmelere denir. Ekonomik faaliyetler çeşitlenmemiştir.

4) Kasaba: Nüfusu 2000-10000 arasında olan yerleşmelerdir.

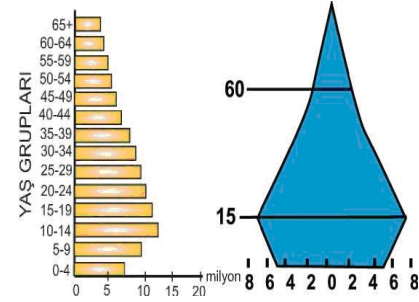
NÜFUS PİRAMİTLERİ

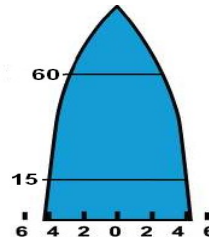
İç çökük üçgen şeklindeki piramit yüksek doğum ve ölüm oranlarına sahip ülkelere aittir. Sanayi Devrimi öncesi toplumların çoğu bu piramit örneğini yaşamıştır. İngiltere'nin 1881, Hindistan'ın ise 1961'deki piramitleri bu şekildedir. Günümüzde ise Bangladeş gibi yüksek doğum ve ölüm oranlarının yaşandığı geri kalmış ülkelerde görülmektedir.

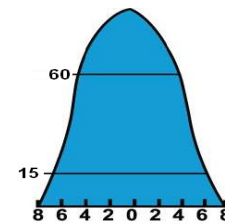
Düzgün üçgen şeklindeki bu piramit, İran ve Nijerya gibi gelişmekte olan ülkelere görülmektedir. Doğum oranı yüksektir. Ölüm oranı ise düşmeye başlamıştır.

Nüfus artış hızı yüksek olan ancak son yıllarda doğum oranının hızla düştüğü ülkelere ait nüfus piramididir. (Japonya gibi)

Arıkovanı şeklindeki nüfus piramididir. Doğum ve ölüm oranları çok düşüktür. İngiltere ve İsveç gibi gelişmiş Avrupa ülkeleri buna örnektir.

Çok düşük doğum ve ölüm oranlarından sonra son yıllarda doğum oranlarının arttığı ülkelerin nüfus piramididir. (ABD, Kanada)